

ÇALIŞMA UMUMİ USULLERİ

(Devam)

F A S I L : V

U S L Ū P

Yazan :

Henri MAZEAUD

Çeviren :

Kemal Galip BALKAR

82. Zarafetle yazmak, vuzuh ile yazmak; işte hukukşinasın erişme-ye çalışması gereken iki gaye bunlardır.

Zarafetle yazmak. Onu öğretmek burada bahis mevzuu olamaz.

Vuzuh ile yazmak. “ İyî tasavvur edilen vuzuh ile ifade olunur.” Şüphesiz, vuzuh ile yazmak için ifade edilmek istenen düşünceyi doğru olarak kat'ileştirmek zarurîdir. Lâkin başka şey de lâzımdır: bu düşünceyi ifade etmek için kullanılacak aleti idare etmesini bilmek icap eder; bu âlet hukukî lisandır.

Şu halde evvelâ bu lisanın iktisabına dair bazı tavsiyelerde bulunmak ehemmiyeti haiz bir keyfiyettir.

Bundan sonra onun hususî şekillerinden biri olan cünkileri tetkik edeceğiz.

83. Evvelâ bir ihtar: icaz vuzuhun düşmanıdır. Bazılarının uzun mülâhazaların neticesini birkaç cümlede teksif etmek hususundaki sakim temayülünden çekininiz. Onlar bu suretle derinlik hissi verdiklerini sanırlar; lâkin ancak iphama, karanlığa varırlar. Kendilerine izah ettiğiniz kimselerin muhakemenizi kayrıyabilmeleri için, bunu onların önünde anlatmanız, işi kıyas mukaddemelerinden almanız lâzımdır, yoksa yalnız sizin müheyyiç olduğunu takdir ettiğiniz bir icmal halinde neticeyi takdim etmeniz değil. Hukukşinaslar vardır ki fikirlerini Kâhin kadın gibi ifade ederler. Onlar kehanetlerini izah etmek için hiç kimse bulamamak tehlikesine maruzdurlar. Şu halde derin görünmeyi hedef tutmayınız. Uslûbunuzu vuzuh ile havalandırmalı, aydınlatmalıdır. Bunun için düşüncenizi teksif etmemeli, onu açmalıdır, ve bunun içindir ki on kadar mesele hakkındaki mülâhazalarınızı aynı sahaya teksif etmeye mecbur olmaktan iki üç

meseleyi geniş geniş izah ile iktifa etmek daha iyidir. Bundan çok söylemek lâzım geldiği neticesini çıkarmayınız. Bu tefritten ifrata düşmek olur. Lâkin bu iki kusurdan birini irtikâbetmek zarurî ise bir hukuşinas ikincisini tercih etmelidir. Düşüncesini lüzumundan fazla uzun bir tarzda izah etmek onu teksif eylemekten iyidir. Bir sahifeye tahammülü olan bir mevzua dört sahife tahsis eden aynı mevzuu dört satırda izah edenden iyidir. Teksif kusuru ile malûl olanlar, her ne bahasına olursa olsun, bundan kurtulmayı tecrübe etmelidirler. Onlar buna canlı bir tarzda yazmağa çalışarak, “konuşulan uslûp” denen yani okuyucu ile konuşulan uslûpta yazarak muvaffak olurlar: sualler vazetsinler, onlara cevap versinler, bir kelime ile yazdıklarını yaşasınlar. (Konuşulan uslûp hakkında müra. aşağıda No. 91). Kezalik kısa cümleler kullanmağa gayret etsinler.

Uzatmağa temayülü olanlara gelince, bunlar yazmadan önce izahlarına bir sınır tesbit etsinler ve bu tesbit edilen sınırı her geçişte fazlaları insafsızca kılıçtan geçirerek metni tamamı tamamına çizilen sınır içine sokmağa kendilerini mecbur etsinler. Kezalik bunlar karar yazmak temrinleri yapsınlar, zira bunda icaza gitmek elzemdir.

§ 1. Hukukî lisan

84. Matematikçinin, fizikçinin, kimyacınn, biyoloğun yahut hekimin az çok vahşi, yabancı için anlaşılmaz bir sürü tâbir kullanması kimsenin hayretini mucip olmaz. Lâkin bir hukuşinasın herkesin dilini konuşmamasına şaşılır. Durmadan halk mecelleleri yani metinleri herkes tarafından anlaşılacak mecelleler yazılması temenni edildiği duyulur. Ve ilk derslerde hazır bulunarak yahut kitapçının ilk sahifelerini karıştırarak meyus olmayan hukuk talebesi kimdir? O, herkes gibi konuşulsa idi, bütün bunların çok kolay olacağını düşünür.

Onlar hukukun bir ilim olduğunu unutuyorlar; ve her ilim mefhumları kısaca işaret etmek için bir lûgata muhtaçtır; bunsuz bu mefhumlar tarif edilmek için bir çok cümlelere lüzum hasıl olur. Meselâ niçin iktisap müruru zamanı tâbirini kullanmak lâzımdır? Sadece bu müesseseden her bahsetmek istendikçe, “muayyen bir zamanın geçmesi ile bir aynı hakkın iktisabı” demek mecburiyetini bertaraf etmek için. Kezalik bu uzun cümle hukukî istilâhların varlığının tanındığını farz ediyor, eğer herkesin dili ile konuşmak lâzım geise idi kullanılamıyacak olan “aynî hak” tabiri bu kabildendir.

Bundan başka, ihtimal bizim hukuk lisanımızın güçlüğüne doğuran şey ve başlangıçta kendisinin lüzumundan şüphe ettirebilen şey kendisine mahsus nisbeten az istilâh kullanmasıdır. O daha ziyade umumiyetle kul-

lanılan kelimeleri kullanıyor, lâkin onlara adi mânalarından başka, hususî bir mâna vererek. Ve hukukî tetkiklere teşebbüs edeni yıldırان da budur: her adımda bildiği kelimelere rast gelip doğru olarak anlamamak. Talebede Henri Capitant'ın pek doğru olarak bildirdiği o "gayri muayyen endişe"-yi hasil eden de budur (Hukukî sözlüğe mukaddeme s. 7).

Bu şekil tekniğindeki kusura rağmen hukuk lisanımız takdire şayandır, ve bütün milletler ona gıpta ederler. Birçok asırların olgunlaştırdığı lâtin hukukî lisanının büyük ölçüde mirascısı olan bu lisan son derece vazıhtır ve netice itibariyle ifadesine hizmet ettiği şey üzerine aydınlık serpmeye müsaittir. Onu kullanmasını bilenler (heyhat! gittikçe sayıları azalmaktadır) şaheserler yazmağa muvaffak oldular. Bizim Napolyon Mecellemiz bunlardandır. Bu mecellenin ilk vasıflarından biri muharrirlerinin hukuk lisanını üstadane kullanmalarından doğmuştur. Binbir danesi arasında 1141 inci maddeyi alınız; eğer iki şahsa birbiri ardınca yahut teslimi taahhüt edilmiş olan şey, sırf menkul ise, bu iki şahıstan hakikî olarak onu tasarrufu altına alan tercih edilir ve onun mâliki kahr, tasarrufu hüsnü niyete müstenif olmak şartıyla, senedinin tarihi sonra olsa dahi. Şimdi aynı kaideyi bu kadar berraklık ve vuzuh ile ifade eylemeyi tecrübe ediniz!

Bizim hukuk lisanımız, geniş ölçüde Roma Hukuk dilinden geldiği için, bu lisanı iyi anlamak ve iyi bilmek için lâtin hukuk sözlüğünü mütalâa etmek faydalıdır. Bunsuz ağır yanlış mânalar çıkarma tehlikesi vardır. Bundan başka terceme yapıldığı vakit zahirî benzerliklerden, bazı filologların "sahte dostlar" diye adlandırdıkları kelimelerden çekinmek ehemmiyeti haizdir, çünkü biz onları bildiğimizi sanırız ve onlar bizi hakikî mânaları hakkında aldatırlar (1).

Kanun vazının hukuk lisanına bihakkın vakıf olması icap ettiği ispatı muhtaç değildir. Bentham "kanunun sözleri elmaslar gibi tartılmalıdır" diyordu. Bugünkü kanun koyanların ekserisini yazabilmekten meneden hukuk sahasındaki yetişme noksanına yalnız teessüf edilebilir.

Hâkimler de kararlarını verebilmek için bu ilme muhtaçtırlar.

Bu kendisi için bir zaruret teşkil etmeyen hukuksinas yoktur. Hepsi, filhakika hukukî lisanı yazmak mevkiindedirler. Mukaveleleri yazanlar bir metin tesis eden kanun vazı kadar itina ile onun istilâhlarını tartmak ihtiyacındadırlar. Lâkin bütün ötekiler: raporlarında, istidalarında, tet-

(1) Koleksiyonun Roma hukukuna tahsis edilen cildlerinde sözlük temrinleri vardır.

kiklerinde, anlaşmış olmak istiyorlarsa, dürüst bir lisan kullanmağa mecburdurlar. Onun için talebenin bütün gayretini buna sarfetmesi istenir.

O halde bu lisanı o nasıl öğrenecek?

Tatbikat ile yani okuyarak, rast geldiği istilâhların mânasını araştırarak ve sırasına göre onları kullanmayı tecrübe ederek. Usul herhangi bir lûgatı öğrenmek için kullanılandır. Bir eser ona kıymetli bir yardımcı olur: Henri Capitant'ın idaresi altında neşredilen ve hukuk lisanının bütün kelimelerini vazih mânalarıyla ihtiva eden hukuk sözlüğü. (Daha 1835 de, büyük Dupin " hukuk talebesinin ve genç avukatların kitabı" ünvanlı eserine bir "hukuk istilâhları sözlüğü" idhal etmek lüzumunu anlamıştı, s. 773 ve devamı).

Bu lisanı kullanamadığı nisbette talebe, dilini bilmediği kimseler arasında dilsiz ve sağır ecnebi gibi olacaktır.

§ 2. Çünküler (les attendus)

85. Eğer "sokak adamı" hususî bir hukuk sözlüğünün lüzumunu fena anlarsa, o bazı hukukî yazıların niçin çünküler yahut binaenaleyhler şeklinde yazıldığını daha az anlar. O bunda alay ettiği eskimiş, vakti geçmiş bir bakiyeden başka bir şey görmez ve buna karşı umumiyetle infial eder.

O haksızdır. Adli kararlara yahut istidalara elzem iki vasfın bir araya getirilmesine yalnız çünküler şeklindeki yazma müsaittir: icaz ve vuzuh. Buna kani olmak için bizim kararımızla bu şekle riayet etmeyen memleketlerin kararlarını mukayese etmek kâfidir.

Çünküler halinde yazma, filhakika bir taraftan kısa cümleler yazmağa, diğer taraftan, bütün muhakemeyi "raisonnement" bir istintaç şekli altında göstererek kusursuz bir mantikî sıra tâkip eylemeğe mecbur eder.

Daha evvel (yukarıda No. 47) bir karar yahut istida muharriri tarafından tâkip edilmesi lâzım gelen umumî pânın büyük kaideleri, esasları gösterilmişti. Burada onlara bazı tavsiyeler ilâve edilecektir.

İcazın lüzumu üzerinde ısrar etmek lâzımdır. Bir adalet kararı bir müdafaname olmadığı gibi taraflardan birinin tezini izah eden istida da değildir. Kararlar ve istidalar şemalar teşkil ettikleri gibi aynı zamanda isbat tarzlarıdır. Orada yalnız esash olan şey yer almalıdır ve bilhassa kabul edilen tezin lehine kat'î bir delil varsa, diğerlerini ileri sürmek faydalı değildir.

86. Birinci kısım, mucip sebepler, vakıaların izahını ve kabul edilen yahut müdafaa olunan tezin hukukî sahada isbatını ihtiva eder.

Eğer müteaddit nokta tetkik edilmek icabediyorsa, karara daha faz-

la bir berraklık vermek için bu kararı kısımlara ayırmak kabildir. Bu takdirde bir meseleye ait çünküler grubunun başına bu meselenin başlığı konur: meselâ: dâvanın birinci maddesi hakkında, çünkü... (yahut mademki), yahut "zarar ve ziyanın mikdarı hakkında, çünkü..." ilh.

Ekseriya bizzat dâvanın vakıaları münakaşalıdır. O zaman meselâ dinlenen tanıkların şهادetlerine istinad ederek bu vakıaları vuzuh ile tesbit eylemek lâzımdır, zira bun'ar meselenin mutalarını teşkil ederler. Bir Yargıtay kararı bunlarla meşgul olmaz, çünkü vakıalar hakkında değil hukuk hakkında hüküm verir (müra. yukarıda No. 47).

Mesele şimdi vazedilmiştir. Geriye kalan kat'i surette tesbit edilmiş da vazetmek icap eder. Bu muadeleyi kurmaktır ve müşkülâtsiz yürümez. Bu hukukî vaziyeti doğru olarak tâyin etmekten ibarettir: "izah edilmiş bulunan vakıalardan şu netice hasıl olmuş oluyor ki ..."

Mesele şimdi vazedilmiştir. Geriye kalan kat'i surette tesbit edilmiş bulunan hukukî vaziyete, ona hâkim olan prensipleri tatbik ve böylece meseleyi halletmektir. İmdi tatbik edilecek hukuk kaidesinin varlığı, mânası ve sahası ekseriya münakaşalıdır: taraflardan birinin ileri sürdüğü metin müphemdir, yahut hadiseyi derpiş eden metin yoktur, ve mukayese yolu ile muhakeme yürütmek icap eder, yahut görünüşte tenakuz halinde bulunan iki kaideyi teli etmek lâzım gelir. O halde mucip sebeplerde tatbiki kabil hukukî kaideyi tâyin etmek ve bu tatbikatın doğruluğunu göstermek iktiza eder. Eğer bir metin varsa onun emrettiği kaideyi vazetmekle başlamalıdır.

" . . . maddenin metnine göre . . . ". Sonra müşkülât hülâsa edilecek: "bilmek icap ediyor ki . . . ". Kat'i delillere tutunarak kabul yahut müdafaa edilen tezin lehine olan delil yahut deliller izah edilecek. Onlara karşı serdedilmesi kabil olan itirazlar çürütülecek. Yürütülen muhakemenin, itirazların bölümlerini işaret etmek için muhtelif formüller kullanılır: çünkü, bir taraftan . . . çünkü, diğer tafattan . . . Çünkü şu da doğrudur ki . . . gibi.

İspat yapılmıştır. Bundan neticeyi istihsal etmek kalıyor.

87. Bu hüküm fıkrasının işidir: " bu sebeplere binaen...." ve karar bildirilir: meselâ: "dâvanın reddine", yahut " " A nın B ye filân şeyi falan müddet içinde teslim etmesine", yahut: " itiraz edilen kararın tasdikine ", yahut: "itiraz edilen kararın iptaline", yahut yargıtayın bir kararı bahis mevzuu ise "verilen kararın nakız ve iptaline" yahut ".....nın kararına karşı vukubulan temyiz talebinin reddine" ; istida bahis mevzuu ise talep : "mahkûm edilmesini rica", yahut " talebin reddini rica" ilh. şeklinde bağlanır.

88. Dikkat etmek lâzımdır ki, bütün bunlar bir sak, bir nünüme teşkil etmez; bir karar, bir istida yazmasını öğretmek bahis mevzuu değildir; maksat yalnız çünküler ... binaenler ... şeklindeki lisanın tekniğini umumî hatları ile göstermektir Bu esastır ve talebeye kâfidir. Üst tarafı pek çabuk öğrenilen az çok mihanikî kalıpların kullanılması, zanaattır. Bu koleksiyonun cildlerinde verilen karar yahut istida yazma temrinlerinin gayesi yalnız talebeyi çünküler lisanını kullanmaya ve dâvalı hadiseleri hal etmeğe alıştırmaktır. Yalnız hukuk muhakeme usullerine tahsis edilmiş cildde talebe şu veya bu nevi istidaların yahut kararların yazılmasına ait teknik tafsilâtı öğrenmeğe müsait temrinler bulacaktır.

F A S I L : V I .

Kalabalık Önünde Konuşma

89. Bir hukukşinas hukukî lisanı yazmayı bilmekle iktifa etmemelidir. Onun bu lisanı konuşmayı da bilmesi lâzımdır. Ve zannetmeyiniz ki ayukattan başka kimse kalabalık önünde konuşmasını bilmeye mecbur değildir. Kendinizi hazırladığınız mevki ne olursa olsun, daima sözlü olarak hukukî meseleleri izah etmek durumunda bulunacaksınız ve bunu yapma tarzınıza göre hakkınızda hüküm verecekler.

O halde hukukî bir mevzuu kalabalık önünde arz ve izah etmeği öğrenmeniz esastır. Bundan dolayıdır ki, koleksiyonun muhtelif cildlerinde size birçok sözlü izahlar ve sözlü münakaşalar verilmiştir.

Burada size edebiyat dersi vermek bahis mevzuu değildir, maksat tecrübeye dayanan pek basit bazı âmelî tavsiyelerde bulunmaktır. (1)

Bir sözlü izahı yahut sözlü münakaşayı idare eden kaideleri tavzih etmek istendiği vakit, bilhassa hatibin dinleyicilerinin dikkatini zorlamak, onları bir nevi kendilerine rağmen alâkalandırmak zaruretinin rehberliğinden faydalanıldı (müra. yukarıda No. 36 ve 42 ve devamı. İmdi bu zaruretin neticeleri yalnız esas üzerine değil, şekil üzerine de müessirdir. Bu faslın mevzuuna giren şkil kaidelerinin ekserisi o zarurettten neşet ederler.

O halde kalabalık önünde konuşmak için riayet edilecek usul nedir?

(1) Bu rehberin birinci basısından sonra meslekdaş ve dostumuz Georges Cohendy nefis bir eser neşretti: *La technique de la profession d'avocat, l'art de plaidoirie*, 1944) Baroya hazırlanan her talebe buna müracaat etmelidir. Baro reisi Jacques Charpentier'nin mahdut miktarda bastırıldığı (Remarque sur la parole) ünvanlı eserini bulabilenlere tasviyeyi lüzumsuz sayarım.

Kalabalık önünde konuşmak en istidatlılar için bile bir hazırlığı mucip olur. Burada bu hazırlığı idare eden kaideleri izah etmek bahis mevzuudur. Hazırlık iki safhaya ayrılabilir: notların yazılması ; tekrarlama.

§ 1. Notların yazılması.

90. Okumamak zarureti; notsuz konuşmamak zarureti. - Not yazmak lâzımdır.

Bu demektir ki ne metni tam olarak yazmalı, ne de önünde hiç bir şey olmadan konuşmak istemelidir.

Metni baştanbaşa yazmamalıdır. Filhakika yazılı bir eser meydana getirip onu okumak bahis mevzuu değildir. Niçin? Çünkü okuyan yeknesaktır, monotondur. O dinleyicilerinin dikkatini tesbite muvaffak olamaz. O dinleyicilerine cansız bir metin takdim ediyor demektir. Sizi dinliyenleri ilgilendirmek için mevzuu yaşamak lâzımdır, ve mevzu ancak onların önünde yaratarak yaşanabilir. Yazdığınız şeyi okumayı tecrübe ediniz. Bir kaç zaman sonra metninizi lüzumundan fazla bildiğiniz için, kaçınılmaz bir surette siz onu yaşamıyacaksınız. Dikkatiniz dalgınlaşacak; söylenmesi lâzım gelen kelimeleri makine gibi telâffûz edeceksiniz, lâkin onları artık düşünmiyeceksiniz; artık mevzuunuza almiyacaksınız ve kimse sizi dinlemeyecek. Eğer, aksine olarak, önünüzde sizi her nevi gayretten azade kılan bir metin yoksa siz söylediğiniz anda bile mevzuunuzu düşünmeğe mecbur olacaksınız; siz canlı olacaksınız ve dinleyici sizi tâkip edecek. O sizi o kadar iyi takip edecek ki istemediği halde cümlelerinizi yapmak, tam kelimeyi bulmak için sarfettiğiniz gayrete iştirâk edecektir. Kalabalık önünde konuşma itiyadında olanlar bunu iyi bilirler: eğer onlar bütün nutuklarını yazmış iseler hiç olmazsa bir fikri, bir tâbiri kıymetlendirmek istedikleri vakit tereddüt eder, bir kaç lâhza tâbiri arar gibi yaparlar.

91. Bundan başka onlar okuyucuya hitap edecek olandan pek farklı bir metin yazmağa dikkat etmişlerdir. Onlar - kalabalık önünde konuşmağa mecbur olan bütün sizlerin bu hakikate nüfuz etmeniz lâzımdır - "Konuşma uslûbu"nun "yazı uslûbu"ndan pek başka olduğunu bilirler.

"Yazı uslûbu" gramer ve inşa kaidelerinin mutlak doğruluğunu ve onlara kat'i surette riayeti zarurî kılar. Konuşma uslûbu için vaziyet aynı değildir. Çok cilâlî bir lisan kullanmaktan çekininiz. Şüphesiz gramer hataları yapmamalı, lâkin herşeyden evvel canlı olmalı ve bunun için de cümleleri parçalamakta, başka kalıplara sokmakta, onları sorularla kesmekte ve tekrar başlamakta tereddüt etmemelidir; sistemli bir surette tâbirlerin, terimlerin tekrarından kaçınmağa gayret etmeyiniz. Unutmayınız ki doğrudan doğruya birine hitap ediyorsunuz: o halde ona söyleyiniz ve eğer

yazmanız lâzımgelirse konuşma lisanına göre yazınız. Meselâ şöyle de-
meyiniz: Boşanmayı ayrılıktan tefrik eden esaslı fark bu iki müessesenin
neticelerinin mukayesesinde aranmalıdır: boşanma, evlilik bağının ke-
silmesini icap ettirir, halbuki ayrılık, evliliğin bazı neticelerini hafifletmek
veya bertaraf eylemekle beraber evliliğin devamına mâni olmaz;lâkin şöyle
deyiniz: “ boşanma ile ayrılık arasındaki esaslı fark nedir? Bu fark esaslı
olarak neticelerdedir:boşanma bir kesilme,inkitadır;evlilik bağının kesil-
mesi,inkitai,ayrılıkta buna benzer hiçbir şey yoktur;şüphesiz,evliliğin bazı
neticeleri burada da kaybolur yahut hafifler, lâkin evlilik devam eder”. İs-
tenografi ile tutulmuş notlarının düzeltmeden basılmasına müsaade ede-
bilen hatibin sevinmesi icap ettiğine inanmayınız, o, şüphesiz mükemmel
bir muharrirdir, lâkin kalabalık önünde konuşmasını bilmiyen kimsedir;
ihtimal o bilgili bir dinleyici kütlesini kolaylıkla memnun eder, fakat din-
leyicilerini asla teshir edemez. Söz bir mevzuda, tâbir caizse gider gelir; o,
bir cümlelerin ortasında bu cümleye daha iyi bir başlangıç temin eylemek ve
izah edilecek fikri daha kuvvetli bir surette eda etmek için kesilir. Bir tâ-
biri tecrübe ettikten sonra, söz bir başkasını tecrübe eder; söylenmiş ola-
nı silemez, lâkin aynı şeyi başka tarzda söyliyerek düzeltir. Bütün bu şey-
ler, ben de kabul ederim, mükemmel nutuklar yapmaz, fakat bu iyi ispat-
lar ve iyi ders yapabilmek için mutlak surette zaruridir. (Büyük Dupin
adı geçen eser No. 6).

92. Eğer bir sözlü izahın metnini ne kadar tam olarak yazmaktan
kuvvetle vazgeçirmek lâzım ise, notsuz konuşmayı menetmek de o kadar
kat'i olmak icabeder. Filhakika iki şeyden biri.

Ya siz notsuz konuşuyorsunuz, çünkü ezberlediniz; o halde ezberden
okuyorsunuz ve yüzünden okuduğunuz vakitki kadar monoton, yeknesak
ve o kadar mevzuunuzdan uzaksınız. Bu usul birincisinden daha fenadır,
zira, bu defa hafıza gayreti sarfetmek endişesi var, bu endişe sizi baştan
başta kaplar ve sizi dudaklarınızın telâffuz ettiği şeyi düşünmekten ve ya-
şamaktan alıkor. Ve eğer yalnız metni değil ahengi de öğrenmeğe itina et-
miş iseniz dinleyicilerinizde can sıkıntısından başka edebî kıymeti olma-
yan bir metni inşad eden bir aktörü dinlerken hissedilen bir hiddet yara-
tacaksınız.

Yahut notsuz konuşuyorsunuz çünkü siz hakikaten pek büyük bir ifa-
de kolaylığı istidadına sahiptiniz ve tetkik ettiğiniz fakat izahatını cüm-
le cümle hazırlamadığınız bir mevzudan kalabalık önünde bahsetmeğe
muktedirsiniz. Size bu kolaylığı ihsan ettiğinden dolayı Allaha şükrediniz;
fakat onu suistimal etmeyiniz. Eğer hiç bir not almadan konuşursanız iki
tehlikeyle karşılaşacaksınız. Bir taraftan, boş sözlerin içine düşmek tehlike-

si; diğer taraftan, bazı meseleleri derpiş ettiğinizden fazla izah etmek ve böylece diğerlerini feda etmek mecburiyetinde kalmak, yahut daha ağır olmak üzere izahınızın şu veya bu kısmını tamamen unutmak tehlikesi. Bu çift tehlikeden sakınmak için size bir rehber lâzımdır: size not lâzımdır.

93. Notların genişliği — O halde üzerinde konuşunuz. Riayet etmeniz icap eden usul budur, kalabalık önünde konuşmağa istidadınız ister olsun, ister olmasın. Lâkin mâlik olduğunuz tabii kolaylığa göre, bu notlar başka başka şekiller almalıdır: istidadınızın fazlalığı nisbetinde notlar kısa olmalı ve her birinizin gayesini yavaş yavaş gittikçe kısalan notlar üzerinde konuşmak teşkil etmelidir. Eğer ciddî surette bunu tecrübe ederseniz, oldukça çabuk muvaffak olursunuz.

En istidatlılara lâzım olanın asgarisi tafsilâtlı bir plândır. Böylece bunlar tabii belâgatlarının sevki ile lüzumsuz istidradlara kendilerini kaptırmazlar ve fazla olarak izahlarının tesbit edilmiş sırasını harabetmek, onun bir kısmını unutmak tehlikesine maruz kalmazlar.

Kolaylığı az olanlar bu mufassal plâna az emin oldukları nisbette çok malûmat ilâve ederler: az çok tam bir surette izahlarının bütün hatlarını notlardan yeniden tesis ederler. Bir kelime ile, onlar bir plân ile iktifa etmiyecekler. Onların notları bir hülâsa olacaktır.

Nihayet ilk başhyanlar vardır ki basit bir hülâsa üzerine konuşmağa muvaffak olamazlar. Onlar kendilerini felce uğratan, hazırlamadıkları bir cümleyi kalabalık önünde inşa etmekten meneden sıkılğanlığı yenmek mevkiindedirler. O zaman, nasıl hareket edecekler? Okumaktan başka bir şey kalmaması için hepsini yazmayı düşünürler. Bundan kendilerini muhafaza etsinler. Bu usulü tatbika başlarsa artık bundan kendilerini kurtaramazlar. Kendilerini hemen suya atmağa karar vermeleri mutlaka lâzımdır. Lâkin boğulmamalıdırlar ve işte kullanabilecekleri can kurtaran simidi. Bunlar için mesele notlarında hazır bir cümle bulmak ve aynı zamanda okumamaktır. Bu birbirine zıd iki zatureti nasıl uzlaştırmalı? Hepsini yazarak, fakat küçük zenci gibi yazarak. Bununla ifade edilmek istenen şudur: notların içinde cümlenin bulunması icap ediyorsa bu cümle gramer bakımından tam olmamalıdır. Meselâ şu cümleler söylenmek lâzımdır: “Boşanma ile ayrılık arasında esash fark hangisidir? Bu fark daha ziyade neticelerdedir: boşanma bir inkita, bir kesilmedir; evlilik bağının inkitaı, kesilmesi, koparılması; ayrılıkta buna benzer hiçbir şey yoktur: şüphesiz evliliğin bazı neticeleri kaybolur yahut hafifler, lâkin evlilik bakîdir.” Notlarımızda bunu aşağıdaki gibi yazınız: Boşanma ile ayrılık arasında esash fark hangisi? daha ziyade neticelerdeboşanma inkita - ayrılıkta asla benzeri yok. Şüphesiz evlilik bazı netice-

ler kaybolur yahut hafifler - lâkin evlilik kalır." Elbette bu iki metin arasında fark yok gibidir. Kezalik konferansınızı söyliyeyeceğiniz vakit cümleyi söylenmesi lâzım geldiği şekle koymakta zahmet çekmeyeceksiniz. Mamafih sizi mevzuunuzu düşünmeğe onu yaşamağa mecbur etmeğe kâfi gelecek surette bir gayret sarfına lüzum var: okumuyorsunuz, konuşuyosunuz. Ve sonra, yavaş yavaş, gittikçe fazlalaşmak üzere, notlarınızı hülâsa etmeğe kendinizi alıştırmınız. Harfi tarifleri hafzetmek ve noktalama işaretlerini çizgilerle değışmekle iktifa etmeyiniz. Gittikçe artan çizgiler kelimeleri, sonra cümleleri, daha sonra dinleyicilerinizin önünde yaratmanız lâzım gelecek olan izahat kısımlarını göstereceksiniz.

Kendinizi notlarınızı kısaltmağa mecbur etmek için, iyi bildiğiniz kolay bir mevzuu alınız ve kendinize üzerinde konuşacağınız notları hazırlamak üzere pek kısa bir zaman (meselâ 1/4 saat) tâyin ediniz.

94. Notların yazılması tekniğı. — Kabul edilen sistem ne olursa olsun, notlarınız az veya çok tamam olsun, bunları yazmanın maddî tarzı hakkında bazı kısa tavsiyeler size faydalı olabilir :

Yaprakların yalnız bir yüzüne yazınız. Bu suretle, konuşurken yapraklarınızı çevirmeye mecbur olmazsınız: işi bitmiş olanları kaydırmak kifayet eder. O zaman dinleyicileriniz uzun yahut kısa notlar üzerinde konuştuğunuzu bilemeyeceklerdir. Bundan başka mümkün olduğu kadar dinleyicilerinizin geriye kalanların hacminden izahatınızın müddetini tahmine teşebbüs etmelerini önlemek için notlarınızın kalınlığını görebilmelerine mâni olunur.

Kenarda bir boşluk bırakınız. Bu size bölmeleri belirtmeğe imkân verir. Kezalik unutmuş olacağınız noktaları ilâve etmenize, yahut eğer bir münakaşada ikinci konuşuyorsanız, rakibinizin beyanatının icap ettirdiği değışiklikleri çarçabuk yapmanıza imkân verir.

Esas, notların çok açık, kolayca okunabilir halde olmasıdır. Kalabalık önünde konuşmak hitabedilenlere bakmayı zarurî kılar, aksi takdirde temas teessüs etmez. O halde, kendinizi ayırmıyacak surette, notlara dalmış olarak, konuşmamak lâzım gelir. İşte bunun için notlar öyle hazırlanmış olmalı ki sade bir bakış size malûmat versin. Şu halde notlarınız seyrek olmalıdır: bir çok paragraflar; eğer metin sık ise orada aradığınızı bulamazsınız. Başlıklar yandaki boşluğa taşmalıdır. Mühim fıkraların altları renkli kurşun kalemi ile çizilmelidir. Eğer başka bir fıkra nakledecek yahut bazı parçalar okuyacaksanız, bu takdirde notlarınızı gömlekler yani çift yapraklar üzerine yazınız ve okuyacağınız metinleri ait oldukları gömlekler içine koyunuz.

§ 2. Tekrarlama

95. Tekrarlanmak zarureti. — Şimdi notlarınız yazılmıştır. Lâkin hazırlık çalışması bitmedi. Filhakika izahınızı yazmak üzere ilk defa, kendisi için hazırladığınızı, kalabalık önüne gitmeyiniz. "Tekrarlamak" lâzımdır.

Elbette hareketlerinin her birini ayna önünde tetkik ederek müda-faasını tekrar eden vodvildeki avukatın gülünç vaziyetine düşmek bahis-mevzuu değildir. Bu tekrar etmenin elzem olmasına, yani, mümkün ise iki üç defa, kendileri için hazırlanılanların huzuruna çıkmadan önce nut-ku iradetmeyi tecrübe eylemeğe mâni değildir.

Hiç olmazsa hatırşinas bir dinleyici bulmağa gayret ediniz. Fakat dinleyiciniz yoksa, ne yapalım, boş bir iskemle önünde tekrarlayınız.

Bundan üçüzlü bir fayda elde edeceksiniz :

Evvelâ, müteaddit defa izah ettiğiniz vakit mevzuunuzu daha iyi tanyacaksınız ve nasıl izah ettiğinizi daha iyi anlayacaksınız. Bu size notlarınızın daha az esiri olmanız imkânını verecektir.

Sonra, izahatınızın ne kadar zaman devam ettiğini tahkik edebileceksiniz. Evvelce (yukarıda No. 38) bir mevzuu muayyen zamanda izah etmek mecburiyetinden ibaret olan inzibatın ehemmiyeti tebarüz ettiril-mişti. İzahatınızın ne eksik ne fazla olmaması lâzımdır. Bir tekrarlama-ya nisbetle kalabalık huzurunda daha yavaş olarak konuşacağınızı hesa-ba katarak izahlarınızı ölçünüz. Eğer ilk denemede tam gelirse bu büyük bir tesadıftür. O halde uzatmak veya kısaltmak icap edecek. Bu elzem-dir. Kâfi derecede madde derpiş etmemiş olmaktan fazla derpiş etmiş olmak iyidir, zira bir mevzuu hafifletmeğe müteallik çalışma en hayırlı neticeleri doğurur: hemen daima ilk proje faydasız izahatı ihtiva eder. O halde onları çıkarmağa mecbur olmanız hayırlıdır. Konferans malik olması gereken nisbetlere irca edildikten sonra geçen dakikaları ara sıra kenarlara ve bilhassa esaslı izahat kısımlarından her birinin sonuna ge-çen dakika sayısını işaret ederek bir ikinci defa zamanını ölçünüz. Böylece, bu konferansı katî olarak verdiğiniz vakit, notlarınıza ve saati-nize bir göz atarak çok süratli veya çok yavaş gittiğinizi bilmeğe imkân veren bir mürakabe vasıtasına malik olacaksınız. Bundan başka, bu fark-ları tashih etmek için bazı izahat derpiş etmek lâzımdır ki arzunuza göre ileride iseniz ilâve, geride iseniz tenzil edebilirsiniz: bu bölmeleri tırnaklar arasında notlarınızın metinleri arasında bulundurunuz. Bu su-retle izahatınızı daima tam vaktinde bitirmeğe muvaffak olursunuz.

Tekrarlamanın son bir faydası şudur : Sesinizin perdesini tanzim etmeyi öğrenirsiniz.

96. Sesin perdesi. — İfadenin ehemmiyeti işaret edilmeğe muhtaç değildir. Hatip dinleyicilerini izah ettiği fikirler kadar nutkunun âhengi ile tutar. Ve bunun içindir ki ezbere okumamak esas olduğu gibi yüzünden okumamak da esastır. Sesin perdesi canlı, değişik olmalı, böyle de ancak konuşmakla, ancak dinleyicilere doğrudan doğruya hitap etmekle olur. Şu halde sakınılacak ilk tehlike söyleyişteki yeknesaklıktır. Lâkin aynı dikkatle işi inşa da dökmekten de kendini muhafaza etmek münasip olur. Fevkalâde sade kalmak ehemmiyeti haizdir. Her mübalâğalı itina, sesin ve lisanın her suniliği dinleyeni rahatsız eder. Lûgat kitabına girmek şerefini kazanmamış olmakla beraber talebenin kullandığı pek mânalı bir tabir var : Gösteriş yok. Onlarla beraber ilâve edelim : “Nutuk” yok.

O halde değişik bir ses fakat sade.

Sesin başka bir vasfı nüfuzdur. Şüphesiz bir hatibin sahip olduğu nüfuzun büyük bir kısmı fiziktir. O sesin perdesine ve şahsın mehabetine bağlıdır. Lâkin bu kazanılması kabil diğer bazı unsurlara da tâbidir. Söylenen şeyi kuvvetle teyit etmeli, binaenaleyh müteredit bir sesle konuşmamalıdır. Arasız bir surette hatırlamak lâzım gelir ki kendilerine hitap edilenleri ikna etmek, onları müdafaa edilen fikre iştirâke sevk etmek, onlara bunu kabul ettirmek matluptur. Lâkin kuvvetle teyit etmek sesi yükseltmek ve bağırarak mânasına gelmez. Dinleyenleri neşelendirmek bahis mevzuu olmadığı takdirde böyle bir usul kökünden tesirsizdir. Kuvvetle teyit etmek kanaatle, fakat sükûnet ve ölçüyü muhafaza ederek teyit eylemektir.

97. Bilhassa başlangıçta, ilk cümlelerde sade ve ölçülü olmalıdır. Hattâ oldukça alçak perdeden konuşarak başlamak iyidir; bu dinleyicileri hemen dinlemek için lüzumlu gayreti sarfetmeğe mecbur eder. Filhakika dinleyicilerin işitmeleri kâfi gelmez; dinlemeleri lâzımdır. Başlangıçta “perdeyi bulmak” aynı zamanda dinleyenlerin dikkatini tesbit etmek için mükemmel bir usul iki üç satırlık iyi seçilmiş bir nakille başlamaktır.

Ara sıra nakiller yapınız; bu sözün âhengini kırar ve dikkati uyarır, lâkin çok uzun olanlarını asla yapmayınız; kezalik pek sık da yapmayınız, zira komedinin yakaladığı ve Racine’in “müdafiler” inde hakikandan geldiği gülünçlüğe düşersiniz. (Büyük Dupin. adı geçen eser No. 27)

Kezalik mahkeme içtihatlarından alınmış ameli bir hâdisenin izahında dinleyicileri kendinize çekersiniz; “hikâye etmek” zarureti sizi sesinizin âhengini değiştirmeye mecbur eder; şu halde bu usulü kullanmakta tereddüt etmeyiniz.

Değişiklik, sadelik, nüfuz, her şey bu üç vasfın etrafında döner. Bunlar şüphesiz erişilmesi güç vasıflardır, lâkin durmadan bunu tecrübe etmelidir, zira çalışanın süratle ilerlemediğine dair misal yoktur.

F A S I L : VII.

İmtihan

98. Bu koleksiyonun gayesi — Bu nokta üzerinde kâfi derecede ısrar edildi— yalnız imtihana değil aynı zamanda ve bilhassa hukukî hayata hazırlamak olduğu halde bu küçük çalışma umumî usulleri mecmuası imtihanla ilgili tavsiyelerle bitecek. İmtihan sene içindeki gayretlerin tetevvüçü, bir nevi son temrin değil midir?

Esasen namzedin geçireceği iki nevi imtihana ait olarak verilen tavsiyelere avdet etmek bahis mevzuu değildir: yazılı izah (yukarıda No. 27 ve devamı), ve sözlü sorular (yukarıda No. 34 ve devamı). Talebenin nasıl hazırlanması lâzım geldiği söylendi. Kendisine öğretileni tatbik etmesi ona kâfidir. Eğer koleksiyonun ciltlerinden her birinde verilmiş olan temrinleri muntazam bir surette yazarak bu usulleri tatbik etmek dikkatini göstermiş ise talebe bunda zahmetsizce muvaffak olacaktır.

O halde yalnız bir taraftan tekrarlama işine, diğer taraftan imtihanın hususî şartlarına, imtihan havasına dair bazı tavsiyeler kalıyor.

§ 1. Tekrarlamalar

99. Her gün talebe dersini yahut bir ders kitabında derse tekabül eden öğrenmelidir (müra. yukarıda No. 15 ve devamı, 21 ve devamı).

Diğer taraftan, her ay öğrendiğini tekrarlamalıdır. Eğer kendisine çizilmiş olan programa riayet ederse o bunu yapar.

Nihayet imtihandan evvel programa dahil bu maddeler üzerinde en az üç defa umumî tekrarlama yapılmalıdır. Talebe programın hepsini tekrar gözden geçirmekte tereddüt etmemelidir, hattâ takip ettiği ders bir kısmını bahis mevzuu etse bile. Aksi takdirde talebe imtihanda hazırlanmamış olacağı bir meselenin sorulması tehlikesi ile karşılaşır. O halde derste öğretilmemiş olanı bir ders kitabından mütalea ederek ikmal eylemek lâzımdır. (Bir ders kitabı ile çalışma hakkında, müra. yukarıda No. 20 ve devamı).

Umumî tekrarlama nasıl yapılmalıdır?

Maddeleri birbiri ardınca gözden geçirmelidir: meselâ bütün medenî hukuku (yahut hiç olmazsa tekrarlama anında mütalâa edilmiş olanı), sonra bütün Roma hukukunu, ilh. devrenin müteaddit defa, hiç olmazsa

rir, ve son saat çalışmasının sebep olduğu sinirlenmeyi bertaraf eder-
 üç defa tekrar başlayabilmesi lâzımdır. İmtihandan evvelki son gün-
 lerde, hazırlanmış olan hülâsalara dayanarak süratli bir tekrarlama ya-
 pılacak (müra. yukarıda No. 15 ve devamı, 22 ve devamı).

Bu tekrarlamaları icra için en iyi usul küçük guruplar halinde ça-
 lışmaktır. (Grup halinde çalışma hakkında, müra. yukarıda No. 50).
 Sıra ile her talebe takriben on dakika yüksek sesle dersin yahut ders
 kitabının bir fıkrasını okur, arkadaşları kendi metinleri üzerinden takip
 ederler; başka biri bu fıkranın hülâsasını okur ve sorar.

Eğer yalnız çalışılıyorsa, buna benzer bir usul takip edilmek lâzım
 gelir: evvelâ metni, sonra hülâsaya okumalı, bundan sonra okunan şeyin
 esasını, cevherini, özünü tekrar etmeli. Bu tetkik üzerinde ısrar etmek,
 tetkik edilen fıkrayı ancak esaslı bir surette öğrendikten sonra terket-
 mek münasip olur mu? Hayır. Müteaddit tekrarlar yapmak maksadıyla
 daha çabuk gitmek daha iyidir: birincinin öğretmediğini ikinci,
 yahut üçüncü hıfzettirir. Böylece imtihan esnasında bütün maddeler akılda
 hazır bulunur. Bilâkis, tekrarlanan şeyi hemen esaslı surette öğrenmeğe
 çalışılırsa, imtihan günü unutulacak maddeler olur, çünkü onların tet-
 kiki çok uzakta kalır.

Her halde bazı talebe tarafından tatbik edilen ve yazılı imtihandan
 evvel yalnız yazılı izah mevzuu olacak maddeleri tekrarlayıp diğerleri-
 nin afesinde riayet edilen istirahat ve keza sene içinde tatbik ettiğinizin
 tan ibaret olan usulü terk etmek lâzım gelir. Netice hiç olmazsa sözlü
 imtihanlarda hak edilen muhakkak bir muvaffakiyetsizliktir. Maddeler-
 den her birinin hazırlanmasına aynı zaman tahsis edilmelidir. Tavsiye
 edilmesi lâzım gelen şey yazılı imtihandan evvel yazılı imtihan mevzuu
 olacak maddeleri diğerlerinden bir kere fazla tekrarlamayı tecrübe et-
 mek ve o tarzda teşkilâtlanmak ki hülâsaların tekrarlanmasını ikmal
 edecek olan bu ilâve tekrarlamalar yazılı imtihanlardan evvel en son
 tekrarlamalar olsun.

İster yazılı, ister sözlü imtihanlar bahis mevzuu olsun imtihan için
 tesbit edilmiş günün arifesinde çalışmayınız. Böyle hafızanızı dinlendi-
 rir, ve son saat çalışmalarının sebep olduğu sinirlenmeyi bertaraf eder-
 siniz. Evleviyetle cepleriniz son dakikaya kadar hummalı bir surette
 müracaat edilen notlar ve hülâsalar dolu olarak imtihana gitmeyiniz.

§ 2. İmtihan Havası

100. İmtihanlara sakın bir hava içinde iştirâk etmelisiniz. İmtiha-
 nın arifesinde riayet edilen istirahat ve keza sene içinde tatbik ettiğiniz

temrinler esnasında kendinizi ekseriya sunî olarak imtihan şartları içine koymuş bulunmanız hâdisesi size bu hususta yardım edecektir.

101. Yazılı imtihan. — İşte yazılı imtihanın vukubulacağı salonda-sınız. Size iki mevzu verilmiştir, bunlardan birini seçmek size aittir. Eğer metin size yazdırılmış ise evvelâ onu doğru olarak istinsah eylemeğe dikkat ediniz. Mevzuun başlığını değiştirenler ve bu suretle ağır hatalar irtikâp edenler pek çoktur. Ve sonra yapacağınız seçimi iyi düşününüz. Mevzuların her birinin süratle tetkikine bir kaç dakika tahsis ediniz. O zaman daha iyi tetkik edebileceğinizi his ettiğinizi seçiniz. Daha güç olduğu için daha çok numara verilir zehabiyle daha az bilinen bir mevzuu seçmekten ibaret olan hesabı bilhassa yapmayınız: daima en iyi bildiğiniz ve dolayısıyla size daha kolay görünen mevzudan en yüksek numarayı alırsınız. Seçiminiz yapılmıştır. O zaman size yazılı izahlar hakkında verilmiş olan umumî tavsiyeleri takip ediniz (yukarıda No. 27 ve devamı).

102.) Yazılı ile sözlü arasında — Yazılı bitince artık onu düşünmeyiniz. Dersleri ve ders kitaplarını karıştırmak muvaffak olup olmadığınızı öğrenmeğe çalışmak faydasızdır. Yazılıda kazanmadığınıza kani olsanız bile derhal sözlüye hazırlanmaya başlayınız. Şu halde heyeti umumiyesinin tekrarlanmasını ele alınız; eğer zamanınız mahdud ise yazmış olduğunuz hülâsaların tekrarı ile iktifa ediniz; her halde hülâsalarla bitiriniz.

103.) Sözlü — İşte son “imtihan”, çekingen’er için en ıztırablısı: sözlü sorular. Buna alışabilmeniz için, eğer bir hukuk imtihanına ilk defa giriyorsanız, imtihanın arefesinde arkadaşların nasıl geçtiğini görmeğe gidebilirsiniz. Fakat size müessesenin havasını almak kâfi gelmelidir; orada uzun müddet kalmayınız: uzun müddet kalmanız bilhassa hiddetli bazı mümeyyizleri rahatsız edebilir.

Ve şimdi size سوال soranın karşısındasınız. Bütün soğukkanlılığınızı muhafaza ediniz. Sualin az çok kaba yahut haşin bir surette sorulmasından şaşırmayınız. İmtihanı yapan bazan neşesizdir. Ona karşı çok müsamahakâr olunuz ve onu yumuşatmak için elinizden geleni yapınız. Hürmetkâr olunuz, bu sizi imtihan edenin orada sizin için bulunduğunu düşünmenize mani olmaz, nihayet o da vazifesini yapıyor ve vazifesini iyi yapmasını istemek hakkınızdır. Bundan başka kendinizi görünüşe kaptırmayınız: bir namzedin aldığı numarayı keşfetmesi güçtür. Filân mümeyyiz pek yumuşak, tatlı görünür, zalimdir, başka biri zaafını şiddet arkasında saklar. Şu halde sükûnetle cevap veriniz, ve hattâ mümeyyiz siz başlamadan bitirmek arzusunu gösterse bile düşünme zamanını alınız. Bu cevapta size sözlü sorular hakkında verilmiş olan nasihatlere (yukarıda No. 34 ve

devamı.) riayet ediniz. Eğer mümeyyiz aynı suali önünde oturmuş bulunan bir namzetler kümesine sorarsa - ki bu gittikçe terkedilen eski sistemdir - arkadaşlarınızın verdikleri cevapları dikkatle takibediniz ve daha cevap vermeğe hazır olunuz. Size tevcih edilmiş olan suali bilmemeniz makul bir sebebe dayanıyorsa derhal bunu söyleyiniz. Mümeyyizin yanlışlıkla program dışında sual sorması vaki olabilir; o bunu bildirdiğiniz için size minnettâr olacaktır. Kezalik işitmediğiniz veya şumulünü iyi kavramadığınız bir suali tekrar evya tavzih ettirmekte tereddüt eylemeyiniz.

Fena namzetler için bazı şeyler ilâve etmeğe lüzum var mı? Merhamet buna mecbur ediyor. Onlara ancak iki tavsiyede bulunulacaktır. Evvelâ cevaplarında en iyi bildikleri üzerinde kalmağa gayret etsinler. Onların kendi şeytanları, tecrübesiz kayakçının istemiyerek uçuruma doğru yönelmesi gibi, onları bilmedikleri şeyden bahsetmeğe sevkedecektir. Onlar bu boşluğun cazibesine kapılmamağa gayret etsinler, ve bilhassa başka bir defa imtihanın onlar için her adımda kayma tehlikesini tazammun eden muhataralı bir patika olmamasına dikkat etsinler. İstifade edebilecekleri ikinci tavsiye cehillerinin farkında olmalarıdır. O halde lüzumsuz sözlerle ve aldatici itimad ile mümeyyizin gözlerini kamaştırmaya uğraşmasınlar. Aptalca sükût etmeden hiç olmazsa meseleye ona hâkim olan ve bilmemezlik edemeyecekleri büyük prensipleri bağlamağa çalışsınlar. Böylece, dilencilikle, bir kaç numara kazanırlar.

104.) Müsabakalar — Koleksiyonun cildlerinin her birinde çizilmiş olan programa göre hazırlanmış olan talebe yalnız emniyetle imtihanlara girmez, lâkin muvaffak olma ihtimali ile müsabakalara da baş vurabilir. Burada ona hususî tavsiyelerde bulunmanın faydası yoktur. Müsabaka namzedin bilgilerinden ziyade hukukî sahada yetişme derecesini ölçmek için yapılan bir imtihandır. Ehemmiyeti haiz olan şey mevzuun inşasıdır. Bahis mevzuu olan orijinal bir plân bulmak ve şahsî bir eser meydana çıkarmaktır. Kullanılacak zaman (beş saat) bu nokta üzerinde uzun uzun düşünmeğe müsaittir. Bu hakikaten yazılması lâzımgelen bir izahtır. İyi hazırlanmış olan talebeyi kendilerini tecrübeye teşvikten başka bir şey yapamaz.

NETİCE

105.) Bu mütevazi eser neticeyi icap ettirmez. Filhakika, bu bizzat, her biri başka bir madde hakkında bir temrinler programı çizen ve vazifesini müdrik talebe için rehber teşkil eden koleksiyonun öteki cildlerinin bir girişi, başlangıcıdır. O cildlerde talebe burada izah edilen pek umumî

prensiplerin tatbikatını bulacaktır. Bu sahifelerin pek fazla nazarı olarak ihtiva ettikleri böylece tashih edilmiş bulunacak. Bu eserin okunması ile iktifa etmek kendisine yazılmış olan ilâcın yalnız kullanış tarzını tetkik etmekle iyi olacağını sanan hastayı taklit etmek olur. Bu giriş, şüphesiz, onu takip etmekte tereddüt ettirebilir. Bununla beraber ilâcı almağa karar vermelidir.

Koleksiyonun cildlerini nasıl kullanacağımızı biliyorsunuz; onları kullanmakta tereddüt etmeyiniz. Çalışmanızı idare edecek olan umumî usulleri biliyorsunuz; çalışmakta tereddüt etmeyiniz ve cesaretle çalışınız.